

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання самостійної роботи
«Ознайомлення з програмою курсу «Захист у надзвичайних
ситуаціях»
з курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях»
для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека»

Харків 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання самостійної роботи
«Ознайомлення з програмою курсу «Захист у надзвичайних
ситуаціях»
з курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях»
для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека»

Затвержено
редакційно-видавничою радою
університету,
протокол № 2 від 24.05.2018 р.

Харків
НТУ «ХП»
2018

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи «Ознайомлення з програмою курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях» з курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях» для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека». / Уклад. Бахарєва Г. Ю. – Харків: НТУ «ХП», 2018. – 25 с.

Укладач: Г. Ю. Бахарєва

Рецензент: І. В. Гуренко

Кафедра охорони праці та навколишнього середовища

ВСТУП

Методичні вказівки створені для можливості ознайомлення студентів із курсом, який їм викладається у 7-му семестрі у рамках підготовки «Бакалавр» зі спеціальності 263 «Цивільна безпека». Це необхідно для того, щоб студент самостійно міг ознайомитися із програмою курсу та його головними питаннями задля кращого вивчення предмету.

На початку методичних вказівок надано головний теоретичний матеріал курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях».

Також методичні вказівки включають в себе перелік усіх тем курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях» та теми рефератів у рамках цього курсу.

Окрім того, у методичних вказівках прописані мета курсу та компетенції з результатами навчання, які студент отримає в результаті вивчення даного курсу. Це надасть змогу студентові чітко самостійно зрозуміти та усвідомити, для чого потрібно вивчати даний курс.

1 ОСНОВНІ ВИДИ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ПРИ ВИНИКНЕННІ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

1. 1 Інформування та оповіщення

Інформування та оповіщення у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру є основним і головним невід'ємним елементом усієї системи заходів такого захисту.

Інформацію становлять відомості про прогнозовані або виниклі надзвичайні ситуації з визначенням їх класифікації, меж поширення і наслідків, а також способи і методи реагування на них.

Центральні і місцеві органи виконавчої влади, виконавчі органи рад зобов'язані надавати населенню через засоби масової інформації оперативну і достовірну інформацію про стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, про виникнення надзвичайних ситуацій, методи і способи їх захисту, вживання заходів щодо забезпечення безпеки.

Оповіщення про загрозу виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та постійне інформування населення про них забезпечуються шляхом:

- завчасного створення і підтримки у постійній готовності загальнодержавної і територіальних автоматизованих систем централізованого оповіщення населення;
- організаційно-технічного об'єднання територіальних систем централізованого оповіщення і систем оповіщення на об'єктах господарювання;
- завчасного створення й організаційно-технічного об'єднання із системами спостереження і контролю постійно діючих локальних систем оповіщення й інформування населення в зонах можливого катастрофічного затоплення, районах розміщення радіаційних і хімічних підприємств, інших об'єктів підвищеної небезпеки;

- централізованого використання загальнодержавних і галузевих систем зв'язку, радіопровідного, телевізійного оповіщення, радіотрансляційних мереж та інших технічних засобів передачі інформації.

1. 2 Спостереження

З метою своєчасного захисту населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, запобігання і реагування на них відповідними центральними і місцевими органами виконавчої влади здійснюються:

- створення і підтримка у постійній готовності загальнодержавної і територіальних систем спостереження і контролю з включенням у них існуючих сил і засобів контролю;
- організація збору, обробки і передачі інформації про стан навколишнього середовища, забруднення харчових продуктів, продовольчої сировини, фуражу, води радіоактивними, хімічними речовинами, мікроорганізмами й іншими біологічними агентами.

1. 3 Укриття у захисних спорудах

Укриттю в захисних спорудах, у разі потреби, підлягає населення відповідно до його приналежності до груп (працююча зміна, населення, яке проживає в небезпечних зонах).

Створення фонду захисних споруд забезпечується шляхом:

- комплексного освоєння підземного простору міст і населених пунктів для взаємопогоджуваного розміщення в ньому споруд і приміщень соціально-побутового, воєнного і господарського призначення з урахуванням необхідності пристосування і використання частини приміщень для укриття населення у випадку виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру;

- обстеження й узяття на облік підземних і наземних будівель і споруд, які відповідають вимогам захисту споруд підземного простору міст, гірничих виробок і природних пустот;
- дообладнання з урахуванням реальної обстановки підвальних й інших заглиблених приміщень;
- будівництва заглиблених споруд, окремо розташованих від об'єктів виробничого призначення і пристосованих для захисту;
- масового будівництва в період загрози виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру найпростіших сховищ і укриттів.

1.4 Евакуаційні заходи

В умовах неповного забезпечення захисними спорудами в містах та інших населених пунктах, які мають об'єкти підвищеної небезпеки, основним засобом захисту є евакуація населення і розміщення його у зонах, безпечних для проживання людей і тварин.

Евакуації підлягає населення, що проживає в населених пунктах, розташованих у зонах можливого катастрофічного затоплення, можливого небезпечного радіоактивного забруднення, хімічного ураження, у районах виникнення стихійних лих, аварій і катастроф (якщо виникає безпосередня загроза життю і здоров'ю людей).

У залежності від обстановки, що склалася під час надзвичайної ситуації техногенного і природного характеру, може бути проведена загальна чи часткова евакуація населення тимчасового чи безповоротного характеру.

Загальна евакуація проводиться за рішенням Кабінету Міністрів України для всіх категорій населення і планується на випадок:

- можливого небезпечного радіоактивного забруднення територій навколо атомних електростанцій (якщо виникає безпосередня загроза життю і здоров'ю людей, які проживають у зоні ураження);

- виникнення загрози катастрофічного затоплення місцевості з чотиригодинним доходженням проривної хвилі.

Часткова евакуація проводиться за рішенням Кабінету Міністрів України у випадку загрози чи виникнення надзвичайної ситуації техногенного і природного характеру.

Евакуація населення проводиться способом, який передбачає вивезення основної частини населення із зон надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру усіма видами наявного транспорту, а у випадку його відсутності чи нестачі (а також у випадку руйнування транспортних шляхів) — організоване виведення населення пішки за заздалегідь розробленими маршрутами.

1.5 Інженерний захист

- Будівництво захисних споруд цивільного захисту
- Підтримання захисних споруд в готовності
- Комплексне освоєння підземного простору міст і населених пунктів
- Обстеження і облік підземних і наземних споруд для захисту населення.

При проектуванні й експлуатації споруд та інших об'єктів господарювання, наслідки діяльності яких можуть шкідливо вплинути на безпеку населення і навколишнього середовища, обов'язково розробляються і здійснюються заходи інженерного захисту з метою запобігання виникнення надзвичайної ситуації техногенного і природного характеру.

Заходи інженерного захисту населення і території повинні передбачати:

- облік при розробці генеральних планів забудови населених пунктів і веденні містобудування можливих проявів в окремих регіонах і на окремих територіях небезпечних та катастрофічних явищ;

- раціональне розміщення об'єктів підвищеної небезпеки з урахуванням можливих наслідків їх діяльності у випадку виникнення аварій для безпеки населення і навколишнього середовища;
- будівництво будинків, будівель, споруд, інженерних мереж і транспортних комунікацій із заданими рівнями безпеки і надійності;
- розробку і впровадження заходів безаварійного функціонування об'єктів підвищеної небезпеки;
- створення комплексної схеми захисту населених пунктів і об'єктів господарювання від небезпечних природних процесів;
- розробку і здійснення регіональних та місцевих планів запобігання й ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру;
- організацію будівництва протизсувних, протиаварійних, протиселевих, протилавинних, протиерозійних та інших інженерних споруд спеціального призначення;
- реалізацію заходів санітарної охорони території.

1.6 Медичний захист

Заходи запобігання чи зменшення ступеня ураження людей, своєчасного надання медичної допомоги постраждалим і їх лікування, забезпечення епідемічного благополуччя у зонах надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру повинні передбачати:

- планування і використання існуючих сил і засобів установи охорони здоров'я незалежно від форм власності і господарювання;
- введення в дію національного плану соціально-психологічних заходів при виникненні і ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру;
- розгортання в умовах надзвичайної ситуації техногенного і природного характеру необхідної кількості лікувальних установ;

- завчасне застосування профілактичних медичних препаратів і санітарно-епідеміологічних заходів;
- контроль за якістю харчових продуктів і продовольчої сировини, питною водою і джерелами водопостачання;
- контроль за станом атмосферного повітря та опадів;
- завчасне створення і підготовку спеціальних медичних формувань;
- нагромадження медичних засобів захисту;
- контроль за станом навколишнього середовища, санітарно-гігієнічною й епідемічною ситуацією;
- підготовку медичного персоналу і загальне медико-санітарне навчання населення.

Для надання безкоштовної медичної допомоги потерпілим від надзвичайної ситуації техногенного і природного характеру громадянам, рятувальникам і особам, які беруть участь у ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, діє Державна служба медицини катастроф як особливий вид державних аварійно-рятувальних служб.

1.7 Біологічний захист

Захист від біологічних засобів ураження включає своєчасне виявлення факторів біологічного ураження в залежності від їх виду і ступеня ураження, проведення комплексу адміністративно-господарських режимно-обмежувальних і спеціальних протиепідемічних і медичних заходів.

Біологічний захист передбачає:

- своєчасне використання колективних та індивідуальних засобів захисту;
- введення режимів карантину і обсервації;
- знезаражування вогнища ураження;
- необхідне знезаражування людей, тварин і т.п.;
- своєчасну локалізацію зони біологічного ураження;

- проведення екстреної і специфічної профілактики;
- дотримання протиепідемічного режиму підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності й господарювання і населенням.

1.8 Радіаційний і хімічний захист

Радіаційний і хімічний захист включає заходи для виявлення й оцінки радіаційної, хімічної обстановки, організацію і здійснення дозиметричного і хімічного контролю, розробку типових режимів радіаційного захисту, забезпечення засобами індивідуального і колективного захисту, організацію і проведення спеціальної обробки.

Виконання вимог радіаційного і хімічного захисту забезпечується шляхом:

- завчасного нагромадження і підтримки у готовності засобів індивідуального захисту та приладів дозиметричного і хімічного контролю, обсяги і місця збереження яких визначаються відповідно до встановлених зон небезпеки, забезпечення вказаними засобами насамперед особового складу формувань, які беруть участь у проведенні аварійно-рятувальних й інших невідкладних робіт у вогнищах ураження, а також персоналу радіаційно і хімічнонебезпечних об'єктів господарювання і населення, що проживає в зонах небезпечного зараження і навколо них;
- своєчасного впровадження заходів, способів і методів виявлення й оцінки масштабів та наслідків аварій на радіаційно і хімічно небезпечних об'єктах господарювання;
- створення уніфікованих засобів захисту приладів і комплектів дозиметричного й хімічного контролю;
- надання населенню можливостей купувати у встановленому порядку задля особистого користування засоби індивідуального захисту і дозиметри;
- завчасного пристосування об'єктів побутового обслуговування і транспортних підприємств для проведення санітарної обробки людей і спеціальної обробки одягу, майна і транспорту;

- розробки загальних критеріїв, методів і методик спостережень щодо оцінки радіаційної і хімічної обстановки;
- завчасного створення і використання засобів колективного захисту населення від радіаційної і хімічної небезпеки;
- пристосування наявних засобів колективного захисту від інших видів загрози для захисту від радіаційної і хімічної небезпеки.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СТІЙКОСТІ РОБОТИ ОБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Оскільки з часом умови, обстановка, характеристики окремих елементів на об'єкті можуть змінюватися, необхідно періодично за планами міністерств у визначені терміни проводити дослідження й оцінку сталості роботи об'єкта у надзвичайних ситуаціях. Загальне керівництво дослідженнями здійснює начальник ЦЗ (директор) підприємства. Для оцінки фізичної стійкості окремих елементів, підготовленості об'єкта в цілому до роботи в критичних умовах і розробки заходів щодо її підвищення залучаються інженерно-технічний персонал і працівники штабу ЦЗ об'єкта, а при необхідності — і співробітники чи групи (відділи) науково-дослідних та проектних організацій, пов'язаних з роботою підприємства.

Перед початком дослідження, як правило триває підготовчий період, протягом якого відпрацьовуються організаційні документи, найважливішими серед яких є наказ начальника ЦЗ і календарний план проведення дослідження. Наказ визначає мету і завдання дослідження, хто залучається (для проведення досліджень та розробки необхідних заходів створюються робочі групи, які відповідають основним виробничо-технічним службам об'єкта), порядок проведення (етапи, їх тривалість, методики проведення необхідних розрахунків) та інші організаційні питання. Календарний план визначає терміни проведення робіт поетапно.

На промислових об'єктах, як правило, створюються такі робочі групи по дослідженню стійкості:

- будівель та споруд (5-6 чоловік); старший — заступник директора з капітального будівництва — начальник відділу капітального будівництва (ВКБ);
- комунально-енергетичних мереж (5-7 чоловік); старший групи — головний механік;
- технологічного процесу (3-5 чоловік); старший — головний технолог;

- управління виробництвом (3-5 чоловік); старший — начальник виробничого відділу;
 - матеріально-технічного постачання (МТП) і транспорту (3-5 чоловік); старший групи — заступник директора по МТП (начальник відділу МТП).
- Крім того, створюється група штабу ЦЗ, до якої входять керівники служб об'єкта.

Організовує роботу груп головний інженер, при якому створюється група керівництва дослідженнями (3-5 чоловік).

Залежно від особливостей об'єкта, його розмірів і складності виробництва число груп, їх склад і завдання можуть змінюватися.

Дослідження, як правило, проводяться у 2 етапи. На першому аналізується уразливість основних елементів у випадку надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу та оцінюється можливість роботи об'єкта у надзвичайних ситуаціях. На другому етапі розробляються заходи з підвищення сталості роботи об'єкта до всіх вражаючих факторів.

Результат роботи усіх груп — звітна доповідь і план-графік нарощування заходів з підвищення сталості роботи об'єкта.

Звітна доповідь із відповідними висновками і пропозиціями направляється на затвердження у вищестоячий орган, до якого входить об'єкт (в об'єднання, міністерство тощо).

План-графік затверджується директором підприємства (начальником ЦЗ) і доводиться до відома виконавців.

Надалі в міру розширення і реконструкції об'єкта у розроблений план-графік повинні вноситися відповідні корективи і доповнення, що вимагає додаткових досліджень.

Таким чином, дослідження стійкості — це не одноразова дія, а тривалий, динамічний процес, що вимагає постійної уваги з боку керівництва, інженерно-технічного персоналу та штабу ЦЗ об'єкту.

Висновки щодо оцінки стійкості ОГ роблять на підставі визначення комплексного впливу ударної хвилі, світлового випромінювання і вторинних факторів ураження, а також радіоактивного зараження на його території.

3 ТЕХНОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАЛОСТІ РОБОТИ ОБ'ЄКТА

Кожен об'єкт, залежно від його структури, технологічного процесу, місця розташування та інших характеристик, має свої особливості, але більшість промислових об'єктів мають і багато спільного: схожі будівлі і споруди, в яких містяться цехи та основне технологічне обладнання; схожі споруди енергогосподарства, водопостачання, мережі внутрішнього транспорту, системи зв'язку й управління, складське господарство, адміністративні, побутові й господарські будівлі тощо.

Подібність й однотипність основних елементів промислових підприємств дозволяють визначити загальні принципи підготовки їх до сталої роботи. Можна вважати, що для усіх ОГ, незалежно від профілю виробництва і призначення, характерні деякі спільні фактори, що впливають на підготовку до роботи у надзвичайних умовах. До цих факторів належать: район розташування об'єкта, внутрішнє планування і забудова території, системи енергопостачання, технологічний процес, виробничі зв'язки об'єкта, системи управління, підготовленість до відновлення виробництва та ін.

Район розташування ОГ вивчається по картах і планах. Аналізується характер забудови території навколо об'єкта, насамперед на наявність джерел виникнення вторинних факторів ураження (гідровузлів об'єктів хімічної промисловості, лісових масивів і т.д.), а також метеорологічні й природні умови (напрямок панівних середнього висотного і приземного вітрів, характер ґрунту, глибина залягання підґрунтових вод тощо).

При вивченні забудови (будівлі, споруди) аналізуються технічні дані (конструкція, поверховість, довжина і висота, вид каркаса, стінове заповнення, світлові пройоми, покрівля, перекриття), необхідні для розрахунків їх уразливості від сейсмічних хвиль при землетрусах, від ударів хвилі і світлового випромінювання при ядерних вибухах і від можливих вторинних факторів ураження; враховується наявність розташованих

поблизу сховищ та укриттів, кількість робітників та службовців, які одночасно перебувають у кожній будівлі.

При оцінці внутрішнього планування об'єкта визначається вплив щільності й типу забудови на можливість виникнення і поширення пожеж, утворення завалів, виникнення вторинних факторів ураження, тобто аналізуються наявність, розміщення і можливості руйнування з легкозаймистими та сильнодіючими отруйними рідинами, складів ВР і вибухонебезпечних технологічних установок, комунікацій, пошкодження яких можуть викликати пожежі, вибухи, загазованість тощо.

Вивчення технологічного процесу відбувається з точки зору переведення підприємства на випуск воєнної продукції, а також визначення необхідних запасів деталей, вузлів, обладнання, сировини, паливно-мастильних матеріалів тощо. Вивчається можливість безаварійного зупинення виробництва у випадку виникнення надзвичайної ситуації.

Визначаються залежність роботи об'єкта від зовнішніх джерел енергопостачання, аналізуються внутрішні ресурси, підраховуються необхідні мінімуми електроенергії, газу, води, пари, стиснутого повітря та інших видів електропостачання на воєнний період, розглядаються їх надійність та захищеність.

Вивчається система управління, а саме: стан пунктів управління та вузлів зв'язку, надійність зв'язку із заміською зоною, надійність системи оповіщення.

Вивчаються джерела поповнення робочої сили і можливості взаємозамінності керівного складу.

Аналіз системи матеріально-технічного постачання передбачає коротку характеристику її роботи в мирний час і можливі зміни у зв'язку з переходом на випуск нової продукції; оцінку запасів сировини, деталей і комплектуючих виробів, без яких виробництво не може продовжуватися; можливі способи їх поповнення. Розглядаються способи зберігання готової продукції і питання її реалізації.

Підготовка об'єкта до відновлення виробництва визначається на основі вивчення вищеназваних питань; при цьому враховуються підготовленість персоналу, можливості будівельних та ремонтних підрозділів і організацій, що обслуговують об'єкт, можливі руйнування і пошкодження.

Отримані під час аналізу дані використовуються для визначення фізичної стійкості елементів об'єкта, виявлення вразливих ділянок та оцінки сталості його роботи.

4 МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ЗАХИСТ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ»

4.1 Мета курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях»

Теоретична та практична підготовка фахівців для служб охорони праці підприємств, установ, об'єднань, галузей та органів державної виконавчої влади із усебічного забезпечення питань захисту у надзвичайних ситуаціях, а саме, формування знань та умінь щодо запобігання виникнення надзвичайних ситуацій техногенного походження і запровадження заходів щодо зменшення збитків та витрат у разі аварій, катастроф, вибухів, великих пожеж та стихійного лиха.

4.2 Компетентності, які студент отримає в результаті вивчення курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях»

- 1.** Здатність приймати оперативні, обґрунтовані рішення відповідно до обстановки, що склалася;
- 2.** Здатність ідентифікувати небезпеки, оцінювати джерела й види небезпек, описувати їхню класифікацію;
- 3.** Здатність аналізувати й оцінювати потенційну небезпеку об'єктів господарювання (технологічних процесів і обладнання) для людини й навколишнього середовища;
- 4.** Здатність аналізувати організацію діяльності служби цивільного захисту і служби охорони праці підприємства;
- 5.** Здатність обґрунтовано обирати засоби та системи захисту людини і довкілля від небезпек;
- 6.** Здатність оцінювати небезпеки різного характеру при експлуатації об'єктів та у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

7. Здатність обґрунтовувати нормативні та організаційні заходи (пропозиції, рекомендації) з підвищення рівня безпеки об'єктів, поліпшення протиаварійного стану об'єктів і територій та усунення виявлених порушень вимог щодо дотримання техногенної, пожежної безпеки, промислової санітарії та охорони праці;
8. Здатність аналізувати основні процеси, що мають місце при дії вражаючих чинників на поведінку матеріалів для визначення засобів захисту працюючих;
9. Вміння встановити клас небезпеки речовин, категорії та групи небезпечних речовин, нормативи порогових мас індивідуальних небезпечних речовин, категорій та груп цих речовин для визначення ступеня небезпеки потенційно небезпечних об'єктів та об'єктів підвищеної небезпеки.

4.3 Результати навчання за курсом «Захист у надзвичайних ситуаціях»

1. Вміння обирати та обґрунтовувати способи й засоби попередження та локалізації аварії на об'єктах;
2. Вміння аналізувати й обґрунтовувати організаційно-технічні заходи щодо пожежної та техногенної безпеки, охорони праці на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях;
3. Вміння аналізувати та оцінювати інженерно-технічні заходи щодо зниження рівня ризику виникнення аварій та аварійних ситуацій;
4. Вміння аналізувати стан систем захисту об'єктів та оцінювати їх готовність до роботи у надзвичайних ситуаціях.

5 ТЕМИ КУРСУ «ЗАХИСТ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ»

Тема 1. Нормативно-правова база у сфері захисту населення і територій у надзвичайних ситуаціях.

Тема 2. Класифікація надзвичайних ситуацій. Моніторинг небезпек.

Тема 3. Єдина державна система цивільного захисту та її складові.

Тема 4. Забезпечення заходів і дій у межах Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДС ЦЗ) та її складові.

Тема 5. Забезпечення техногенної та пожежної безпеки.

Тема 6. Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки.

Тема 7. Захист населення у надзвичайних ситуаціях.

Тема 8. Оцінка та прогнозування обстановки, планування заходів захисту у зонах радіоактивного і хімічного зараження.

Тема 9. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж.

Тема 10. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС.

Тема 11. Стійкість роботи ОГ у надзвичайних ситуаціях.

Тема 12. Дії населення у надзвичайних ситуаціях.

6 ТЕМИ РЕФЕРАТІВ КУРСУ «ЗАХИСТ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ»

- 1.** Основні принципи державної політики України у галузі захисту населення у надзвичайних ситуаціях.
- 2.** Надзвичайні ситуації природного, техногенного та соціального характеру.
- 3.** Характерні стихійні лиха в Україні та захист від них.
- 4.** Надзвичайні ситуації воєнного характеру.
- 5.** Надзвичайні ситуації терористичного походження.
- 6.** Система державного управління у сфері захисту населення у надзвичайних ситуаціях.
- 7.** Характеристика правової основи системи захисту країни у надзвичайних ситуаціях.
- 8.** Концепція захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій.
- 9.** Основні заходи та способи захисту населення й територій у надзвичайних ситуаціях.
- 10.** Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.
- 11.** Виявлення, зберігання й утилізація застарілих, непридатних та заборонених пестицидів та агрохімікатів.
- 12.** Виявлення за допомогою психологічних та соціальних методів й нейтралізація чинників, що сприяють виникненню соціально-психологічної напруги.
- 13.** Психологічна допомога населенню, що постраждало унаслідок надзвичайних ситуацій.
- 14.** Принципи та методи психологічної допомоги при посттравматичному стресі.

15. Оцінка життєво важливих потреб населення у надзвичайних ситуаціях.

16. Норми та обґрунтовані нормативи першочергового життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуаціях.

17. Особливості навчання дітей з питань особистої безпеки, основ захисту та стереотипів поведінки в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.

18. Методика планування, підготовки та проведення навчально-практичних заходів із захисту у надзвичайних ситуаціях.

19. Гуманітарна допомога у випадках надзвичайних ситуацій. Форми організації гуманітарної допомоги.

20. Послуги й матеріальні ресурси у рамках гуманітарної допомоги, що надається у вигляді благодійності.

Висновки

Методичні вказівки розраховані на студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека», які вивчають курс «Захист у надзвичайних ситуаціях» у рамках підготовки на рівні «Бакалавр» з вищезначеної спеціальності. Предмет викладається на четвертому курсі (сьомий семестр).

Вивченню даного курсу передують наступні курси (у рамках підготовки на рівні «Бакалавр»):

1. «Безпека експлуатації будівель та споруд»;
2. «Пожежна безпека виробництва»;
3. «Безпека виробничих процесів та устаткування»;
4. «Медицина надзвичайних ситуацій».

Загальний обсяг годин курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях» складає 120, з яких 48 годин – це аудиторні години (32 години лекційних занять та 16 годин практичних та семінарських занять). 72 години відводиться на самостійну роботу студентів, яка включає в себе:

1. Опрацювання лекційного матеріалу (16 годин);
2. Підготовка до практичних та семінарських занять (16 годин);
3. Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях (25 годин);
4. Виконання індивідуального завдання у вигляді реферату (15 годин);

Виконання індивідуального завдання у вигляді реферату є важливою складовою курсу, тому що кожна надана у даних методичних вказівках тема реферату розширює матеріал, що викладається на лекціях.

Отже, дані методичні вказівки створені задля кращого засвоєння курсу студентом за рахунок самостійного ознайомлення з основними питаннями курсу та найважливішими складовими його програми, тобто, самостійно ознайомившись з даними методичними вказівками студент буде мати чітке уявлення про курс, який йому треба засвоїти.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс Цивільного захисту України. ВРУ від 02.10.2012 №5403-VI.
2. Постанова КМУ №841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» від 30.10.2013.
3. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» ВРУ №2245-III від 18.01.2001.
4. Наказ МНС №1400 від 12.12.2012 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій».
5. ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. – Київ: Мінрегіонбуд України. – 2010. – 40 с.
6. Бахарєва Г. Ю. Цивільний захист: навч. посіб. / Г. Ю. Бахарєва, Н. Є. Твердохлєбова, І. М. Любченко, І. В. Гуренко та ін. – Х. : НТУ «ХП». – 2015. – 116 с.
7. Обухов С. О. Захист населення та територій у надзвичайних ситуаціях: навч. посібник / С. О. Обухов – Х.: ХНАМГ. – 2011. – 236 с.
8. Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Захист у надзвичайних ситуаціях» / ХНАМГ // Розробник: С. О. Обухов. – Х.: ХНАМГ. – 2011. – 16 с.
9. Системи забезпечення захисту населення і територій у надзвичайних ситуаціях. Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної та заочної форм навчання / Уклад. М. В. Рудинець. – Луцьк: Луцький НТУ. – 2016. – 124 с.

Методичні вказівки
до виконання самостійної роботи
«Ознайомлення з програмою курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях»
з курсу «Захист у надзвичайних ситуаціях»
для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека»

Укладач: БАХАРЄВА Ганна Юріївна

Відповідальний за випуск проф. Березуцький В. В.

Роботу до видання рекомендувала проф. Пономаренко О. І.

В авторській редакції

План 2018 р, поз. 83

Підп. до друку 17.06.2018. Формат 60х84 1/12. Папір офсет.

Друк – різнографія. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 1,4.

Наклад 50 прим. Зам. № 20180617. Ціна договірна.

Видавничий центр НТУ «ХПІ».

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.

61002, Харків, вул. Кирпичова, 2

Надруковано у ФОП Старолат В. М.

ПІН 2392212597

Свідоцтво про державну реєстрацію фіз.. особи – підприємця 248113.

61057, м. Харків, вул. Курчатова б. 12 кв. 21